

I

Torsdag den 24. april 1975 kom døden i kontortiden og for en gangs skyld i skikkelse af både kvinde og mand. Ganske vist var mændene også denne gang i overtal. Den var pænt og nydeligt påklædt og optrådte i starten både høfligt og belevent. Det var heller ikke noget tilfælde, at selv ambassadøren havde befundet sig på sin arbejdsplads, hvilket ellers langt fra altid var tilfældet. Tværtimod var det resultatet af nøje planlægning og en meget væsentlig del af selve pointen.

Forbundsrepublikken Tysklands ambassade i Sverige ligger på Djurgården i det centrale Stockholm, og der har den ligget siden begyndelsen af tresserne. I det nordøstlige hjørne af det område, der går under navnet Diplomastaden, med radio- og tv-huset og den norske ambassade som nærmeste naboer, og meget finere kan det næppe blive, når talen er om adresser i Stockholm. Selve ambassadebygningen er dog ikke noget specielt. En almindelig, trist betonklods i tresserfunktis, tre etager og godt 2000 kvadratmeter kontorlandskab med indgang i nordgavlens gadeplan og langt fra den mest prestigefyldte udlandsplacering under det tyske udenrigsministerium.

Vejret var heller ikke noget at prale af, den dag da døden kom på besøg. Typisk svensk vejr med skarp vind, rastløse skyer under en blyfarvet himmel og kun et svagt løfte om bedre og varmere tider. Men for døden var det ideelle forhold, og det bedste var ambassadens nærmest ikke-eksisterende sikkerhed. En bygning, der var let at indtage og forsvare, men svær at storme, og et vejr, som en trodsig modstander i hvert fald ikke kunne bruge som argument, når det var tid at begive sig derfra. Og bedst af alt: en enlig og temmelig udaset vagt i en reception, hvor sikkerhedsslusens glasdøre i værste fald kunne forceres med almindelig håndkraft.

På et eller andet tidspunkt mellem et kvarter over elleve og halv tolv om formiddagen begyndte der at ske ting og sager, og at man ikke kunne fastslå et mere præcist tidspunkt end som så, skyldtes igen den dårlige sikkerhed. Under alle omstændigheder. I løbet af nogle minutter ankom seks besøgende i tre grupper på hver to per-

soner, unge mennesker mellem tyve og tredive år, alle sammen tyske statsborgere naturligvis, og alle søgte de hjælp til forskellige ting.

I deres hjemland var de landskendte. Deres portrætter og signalementer fandtes på tusindvis af efterlysningsplakater over hele Vesttyskland. I lufthavne, på tog- og busstationer, i banker og på postkontorer, og i stort set hver eneste offentlig bygning, hvor der var ledig vægplads, fandt man også deres ansigter. De fandtes til og med på ambassaden i Stockholm og blandt andet i et ringbind, der blev opbevaret i en skrivebordsskuffe i receptionen, hvad den så end skulle ligge der for, men da de dukkede op, var der ingen, der genkendte dem, og de navne, som et par af dem præsenterede sig med, var ikke deres egne.

Først kom to unge mænd, som ville have råd i en arvesag, der drejede sig om både svenske og tyske forhold, og at det ikke var nogen helt enkelt sag, forstod man om ikke andet af den tætproppede mappe, som en af dem slæbte på. Vagten i receptionen fortalte dem, hvor de kunne finde den tjenestemand, de skulle tale med, og slap dem ind på ambassaden.

Straks efter kom et ungt par, der ville forny deres pas. Et typisk rutineærinde, et af de allermest almindelige, man havde på ambassaden, og den unge kvinde smilede venligt til vagten, da han åbnede døren for hende og hendes ledsager.

Men siden blev det mere kompliceret, for nu dukkede to unge mænd op, der var kommet for at skaffe sig arbejdstilladelse i Sverige. Vagten forklarede dem, at det ikke var en sag for ambassaden, men derimod for de svenske myndigheder, men i stedet for at lytte til ham, fremturede de. En af dem blev til og med påståelig, da han ikke ville slippe dem ind, men mens de således stod og diskuterede, kom en af ambassadens ansatte, der skulle ud og spise frokost ude i byen, og da han passerede ud, var de uden videre smuttet ind og straks forsvundet op ad trappen til næste etage. Uden at tage den mindste notits af vagten, der råbte efter dem om at komme tilbage.

Siden var det hele gået meget hurtigt. De seks havde mødtes på reposen uden for konsulatafdelingen på første sal, havde iført sig elefanthuer og taget pistoler, maskinpistoler og håndgranater frem. Derefter havde de rensset lokalerne for overflødige besøgende og

personale, nogle indledende skudsalver op i loftet, så pudset sprøjtede, var nok til, at flertallet flygtede over hals og hoved ud på gaden, og de tolv ansatte, der blev tilbage, havde man samlet og gennet ind i biblioteket på øverste etage. Med militær præcision og uden at spille tiden med høflighedsfraser.

Klokken elleve-syvogfyre kom den første alarm om "skudveksling på den vesttyske ambassade" til Stockholmspolitiets kommandocentral, og det udløste storalarm. Ordenspoliti, kriminalpoliti fra alle afdelinger, alt personale, der kunne opdrives, blev kommanderet dertil; med blinkende lys, sirener og skrigende dæk af sted mod den vesttyske ambassade, og alarmen, der sender dem af sted, er klar nok. Den vesttyske ambassade er blevet besat af terrorister. De er bevæbnede og farlige. Samtlige politifolk opfordres til at udvise størst mulig forsigtighed.

Den første på stedet var en patruljevogn fra Östermalms vagtdistrikt, og at den ifølge den indleverede rapport ankom allerede klokken elleve-seksogfyre, skyldtes ikke, at vognens befalingshavende var synsk, men at hans armbåndsur gik to minutter for langsomt, da han noterede tidspunktet, og med tanke på, hvad der siden skete, var det en fejltagelse, der var til at leve med.

Allerede klokken halv et, efter godt fyre minutter, havde politiet omringet ambassaden, sikret kælderen og underste etage inde i bygningen, sat afspærringer op i området uden for ambassaden for at kunne holde den hurtigt voksende skare af journalister og de sædvanlige nysgerrige væk, oprettet en provisorisk kommandocentral på stedet og var begyndt at få orden i radio- og telefonforbindelser til politigården, ambassaden og regeringen. Chefen for voldsafdelingen, der skulle lede indsatsen, var ankommet, og hvad ham og hans kolleger angik, var man klar til at gå i gang.

De seks unge mennesker inde på ambassaden havde heller ikke siddet med armene over kors. De tolv ansatte gidsler, inklusive ambassadøren selv, var blevet ført fra biblioteket til ambassadørens kontor i det sydvestlige hjørne på øverste etage og så langt væk fra indgangen som muligt. Nogle af de kvindelige ansatte havde måttet hjælpe med at fylde papirkurvene med vand og proppe håndvaske og toiletter til med papirhåndklæder for at forebygge et frygtet

angreb med gas via vandrørssystemet. To af terroristerne opsatte sprængladninger på strategiske steder på øverste etage, mens de øvrige bevogtede gidslerne og døren ud til trappen. Og med alt dette var man klar omtrent samtidig med modstanderne.

Det var terroristerne, der kom med udspillet, og man startede med et enkelt og entydigt krav. Hvis ikke politiet omgående forlod ambassadebygningen, ville man skyde et af gidslerne. Chefen for voldsafdelingen var ikke typen, der hidsede sig unødigt op, og hans selvtillid var stor, for ikke at sige ubegrænset. Desuden havde han været med ved dramaet på Norrmalmstorget halvandet år tidligere, og der havde han lært, at hvis blot gerningsmændene fik tid til at lære deres gidsler at kende, så kunne der opstå de mest mærkelige følelser af fællesskab mellem dem, samtidig med at risikoen for vold mindskedes kraftigt. Denne interessante menneskelige mekanisme havde endda fået et specielt navn, Stockholmssyndromet, og i den almene psykologiske forvirring havde ingen haft tid til så meget som at tænke på størrelsen af det empiriske grundlag.

Chefen for voldsafdelingen mente derfor, at han havde udmærket adfærdsvidenskabelig støtte i ryggen, da han lod meddele, at han havde noteret sig deres ønske og var villig til at tale om det. Det blev dog tydeligt, at hans modpart handlede med andre og hårdere varer, for efter blot et par minutter lød en skudsalve fra ambassadens øverste etage. Bagefter var døren til den øverste korridor blevet åbnet, og den tyske militærattaches blodige og livløse krop var blevet smidt ned ad trappen, hvor den landede på mellemste repos. Og da det var ordnet, havde terroristerne taget kontakt igen.

Kravet blev fastholdt. Hvis man ville hente liget, var det i orden, forudsat at de højst to betjente, der gjorde det, kun var iført underbukser. Og hvis man ikke ville hente flere døde, skulle man umiddelbart forlade bygningen. Det var dog nogle kedelige karle, tænkte chefen for voldsafdelingen, samtidig med at han fattede sin første alvorlige operative beslutning. Naturligvis ville man forlade bygningen. Naturligvis ville man få fjernet liget. Naturligvis, det var allerede i gang.

Bagefter havde han over radioen kontaktet den kommissær fra kriminalpolitiet, der stod for styrkerne inde i bygningen, og bedt ham om tre ting. For det første om at sende et passende og godt

synligt antal kolleger ud af bygningen, for det andet at sørge for, at de, der blev tilbage, blev diskret omgrupperet til kælderen, og for det tredje og sidste at finde to frivillige, der var villige til at gennemføre ambulancetjeneste kun iført underbukser.

Kriminalassistent Bo Jarnebring fra kriminalpolitiet var en af de første, der med tjenestepistolens fremme, varmt hjerte og koldt hoved var styrtet ind i ambassadebygningen, og han var også den første, der meldte sig som frivillig. Hans chef havde blot rystet på hovedet. Bare tanken om en næsten nøgen Jarnebring var alt for skrækkelig på dette ømtålelige og indledende stadium. Opgaven var i stedet gået til to af hans ældre kolleger, der havde et mere jovialt og afrundet ydre, mens Jarnebring og to ligesindede skulle forsøge at sikre selve båretransporten og efter behov åbne ild mod den øverste korridor.

Dette passede faktisk Jarnebring endnu bedre, og han var hurtigt krøbet op til trappen og var gået i stilling. Det lykkedes med et vist besvær hans to kolleger at få den livløse og blodige krop bugseret op på en bære, som de skubbede foran sig. Ikke helt enkelt at udføre liggende sammenkrøben på en trappe, men det gik, og derefter var de meget forsigtigt begyndt at kravle tilbage ned ad trappen med båren slæbende efter sig, mens Jarnebring holdt tjenestepistolens sigtekorn fast rettet mod døren til den øverste korridor ... og det er omtrent i dette øjeblik, han skaffer sig sit livslange minde om de tyske terroristers besættelse af den vesttyske ambassade i Stockholm. Lugten af brændt telefon.

Pludselig havde han fået øje på munden af et automatvåben i døråbningen, og samtidig med at han forsøgte at skifte stilling og få den, der holdt våbnet, på skudhold, så han flammerne i våbnets munding, hørte knaldene drøne i den smalle trappegang og rikolettere som hvæsende og arrige gedehamse om ørerne på sig. Men det var hans næse, der huskede bedst – lugten af brændt telefon, og det var først dagen efter, da han og nogle af de andre vendte tilbage til ødelæggelsen for at hjælpe til med at rydde op, at han blev klar over årsagen til sit erindringsbillede. Trappegælænderet var beklædt med sort bakelit, og omtrent en halv meter over det sted, hvor hans hoved havde befundet sig, havde kuglen fra et automatvåben ridset en meterlang flænge i gælænderet.

Hvad det svenske politi angik, så drejede det sig simpelthen om, at det manglede både udrustning og uddannelse til denne form for indsats, og det gjaldt både dem, der gemte sig i ambassadens kælder, og i endnu højere grad dem, der lå og krøb sammen udenfor på gaden. I øvrigt ganske naturligt, når man betænker, at korpsets samlede praktiske erfaringer indskrænkede sig til højt regnet tre lignende hændelser. Mordet på den jugoslaviske ambassadør i Stockholm i april 1971, en flykapping på Bulltofta uden for Malmö i september 1972 og det såkaldte Norrmalmstorgdrama i Stockholm i august 1973. Dengang havde en almindelig svensk tyveknegt taget personalet i en bank som gidsler for på den måde at befri landets mest medieomtalte bankrøver fra det fængsel, hvor han sad. Både flykappingen og Norrmalmstorgdramaet var endt lykkeligt i den forstand, at ingen var døde, men her gjaldt tydeligvis andre spilleregler, for allerede efter en time havde chefen for voldsafdelingen fået et lig på halsen, og det var han meget lidt begejstret for.

Derfor havde han bestemt sig for at skifte taktik og holde lav profil, meget lav, så lav som overhovedet mulig, om ikke for andet så for at give Stockholmssyndromet endnu en chance for at begynde at virke. Eftersom han selv var et godt menneske, havde han inderst inde svært ved at slippe den tanke. Mens eftermiddagen gik over i aften, havde han derfor ladet sine styrker gruppere sig som den politimæssige variant af et svensk pindsvin, og selv havde han mest talt i telefon. Med sin egen politiledelse, med folk fra Rigspolitiet, repræsentanter fra regeringen og Justitsministeriet, med stort set alle og enhver, der havde haft held til at komme i kontakt med ham.

Sidst på eftermiddagen var to kolleger fra det tyske sikkerhedspoliti dukket op i hans provisoriske kommandocentral. Efter en kort situationsrapport havde de forladt ham for at danne sig deres egen opfattelse, og kun et kvarter senere var en kommissær fra ordenspolitiet stakåndet kommet ind for at meddele, at "de satans tyskere" nu gik rundt og delte storkalibrede amerikanske militærrevolvere ud som gaver til deres svenske kolleger. Så de ville have "mere reel ildkraft end en skide Walter-pistol at gribe til, når det blev alvor". Chefen for voldsafdelingen havde sukket og bedt ham så hurtigt som muligt afbryde disse "filantropiske aktiviteter" og sørge for, at de allerede uddelte gaver blev samlet ind.

”Ellers bliver gutterne fra teknisk afdeling sikkert sure på os,” tilføjede han kammeratligt og pædagogisk. For ganske uanset hvordan det gik med dem derinde, ville der bagefter blive en kriminalteknisk undersøgelse på åstedet, og meget af den ville komme til at dreje sig om at sætte affyrede patroner sammen med de rette våben. Det vidste han bedre end næsten alle andre efter at have tilbragt mere end tyve år af sin karriere med at udrede grovere voldsforbrydelser.

Modstanderne inde på ambassaden havde i hvert fald ikke udtrykt nogen aktiv misfornøjelse med politiledelsens nye taktiske dispositioner. Man havde haft nok at gøre med at holde rede på situationen, samtidig med at man forhandlede med sin egen og den svenske regering om de krav, man havde fremsat. Øjeblikkelig frigivelse fra tyske fængsler af 26 kammerater og deriblandt lederen af Bader-Meinhof-gruppen. Transport med fly til et venligsindet land plus 20.000 dollars i medgift til hver af de frigivne. Hvis disse krav ikke blev opfyldt, ville man begynde at skyde gidsler, et i timen og med start klokken ti om aftenen, så enkelt var det.

Timers venten uden at noget specielt skete, og mens klokken tikkede frem mod ti, bestemte man sig i mangel af bedre, for det fandtes i virkeligheden ikke, for at fremskynde forberedelserne til det tåregasangreb, man i flere timer havde overvejet.

Klokken nåede at blive et kvarter over ti, før den endegyldige besked fra den tyske regering i Bonn – via den svenske regering i Stockholm – nåede frem til terroristerne på ambassaden i Stockholm. I en situation som denne, hvor en stor del af politiets taktik drejede sig om hele tiden at trække tiden ud, var det en ganske normal forsinkelse, og hidtil var der jo ikke sket noget. Men nogle få minutter efter må en eller anden derinde være blevet træt af at vente og have hentet ambassadens handelsattache, ført ham hen til et vindue og have skudt ham bagfra.

En af politiets kriminalbetjente havde, godt placeret i skydeskjul på en naboambassade, set handelsattacheen blive myrdet, og da han meddelte sine iagttagelser – ”det ser ud til, de har skudt ham i ryggen eller i nakken” – havde chefen for voldsafdelingen pludselig følt sig mismodig. Effekten af Stockholmsyndromet, den gode og trøstende cigar, forekom fjernere end nogen sinde. Mindre end ti timer, og to gidsler var allerede blevet myrdet.

Men lidt senere var han atter begyndt at håbe. Klokken havde passeret elleve, uden at flere var blevet skudt, og blot nogle minutter senere havde terroristerne inde på ambassaden frigivet tre kvindelige sekretærer blandt gidslerne. En stribe af håb i det tætte april-mørke og ... måske alligevel, tænkte chefen for voldsafdelingen, for et angreb med tåregas så han under ingen omstændigheder frem til. Det kunne kun ende med yderligere elendighed. Samtidig fik man en bedre opfattelse af, hvor mange og hvem gidslerne var. En hastigt skrumpende skare, der ikke ville holde længere end til tidligt på morgenen, hvis terroristerne gjorde alvor af deres trusler om at henrette én i timen.

Befrielsen kom et kvarter før midnat. Chefen for voldsafdelingen havde forladt den skurvogn, hvor han havde indrettet sin provisoriske kommandocentral for endelig at strække benene lidt, få en mundfuld frisk luft og ryge endnu en cigaret. Først så han lysglimt fra ambassadebygningen, så følte han rystelsen i jorden under sig, og først bagefter hørte han rækken af eksplosioner. En sky af glassplinter, byggematerialer, brandrøg og til sidst skrigene fra menneskene inde i bygningen. Mennesker, der klatrede ud ad vinduer, kastede sig ud, hoppede, klamrede sig til facaden, styrtede, faldt, rejste sig igen eller blev liggende. Sådan mindedes han det, når han tænkte tilbage på det, i netop den rækkefølge: lysglimtene, rystelserne, bragene, røgen, skrigene, menneskene.

Til forskel fra den tv-reporter, der stod for den direkte udsendelse fra stedet, var han ikke hoppet højt i vejret, og hvis hans fødder havde rørt sig enten op og ned eller sideværts, så skyldtes det i hvert fald ikke ham selv. Derimod havde han tænkt en hel del. Det var satans, havde han tænkt, selv om han normalt aldrig bandede. Så havde han skoddet cigaretten og var vendt tilbage til sin stol i den provisoriske kommandocentral. Og på høje tid, for derinde var det allerede det rene cirkus.

En halv time senere var det hele stort set overstået. Og underet over alle undere: Med en enkelt undtagelse så det ud til, at samtlige, både terroristerne og deres gidsler og hans kolleger nede i ambassadens kælder og i nærheden af bygningen, havde overlevet eksplosionen. De fleste var sårede, et par var oven i købet svært sårede, men alle levede.

Terroristerne var blevet pågrebet, og hvis ikke han og hans kolleger havde fået det hele fuldstændig galt i halsen, havde man fået fat i dem alle. I hvert fald alle dem, hans betjente og efterforskere havde kunnet observere og medregne tidligere på dagen og aftenen. En befandt sig stadig inde på ambassaden, ham havde man netop fundet, eller i hvert fald halvdelen af ham, og man havde identificeret ham for flere timer siden. Fire af dem var blevet pågrebet på parkeringspladsen bag ambassadebygningen. Sandsynligvis i et forfængeligt håb om at flygte i den lejede bil, de var ankommet i tolv timer tidligere, hvilket var dumt af dem, for den bil havde politiet sikret allerede om eftermiddagen.

Den femte og sidste af terroristerne var blevet pågrebet, da han vaklede rundt i den norske ambassades have. Sodsværtet og med rygende tøj, afsvedet hår, forbrændt, blændet, totalt forvirret og først forvekslet med et af gidslerne. Men nu havde man fået rede på den sag. Tre af dem var blevet kørt til hospitalet, hvoraf en i dårlig og en i meget dårlig tilstand, men to havde man kunnet sende direkte til arresten på politigården efter lidt behandling med plastre. Alle i håndjern plus to, der også havde fået fødderne lænket for en sikkerheds skyld.

Jarnebring var som en af de sidste fra kriminalpolitiet kørt bort kort efter klokken to om natten. Tilbage var kolleger fra ordenspolitiet, der skulle holde vagt ved bygningen og afspærringerne, samt de teknikere, der stod og forsøgte at holde varmen, mens brandvæsenet blev færdige med deres. Klokken nåede at blive tre, inden han kom hjem. Hjemme ventede en urolig kone, der var lige på grænsen af et nervøst sammenbrud, og tre små sovende børn, hvoraf den ældste var faldet i søvn af bar spænding foran fjernsynet for flere timer siden, men uden at have været det mindste nervøs.

Selv havde han følt sig underligt fraværende, og da hans kone fortalte ham, at hans bedste ven og nærmeste kollega Lars Martin Johansson i hvert fald havde ringet ti gange i løbet af eftermiddagen og aftenen, havde han blot nikket og trukket telefonstikket ud for en sikkerheds skyld. Bagefter havde han sovet, sovet uden drømme, og var vågnet seks timer senere. Helt klar i hovedet havde han også været, selv om han stadig havde den mærkelige følelse af, at det, der var sket, slet ikke handlede om ham. Lugten af brændt bakelit var

der også stadig. Det går over, havde han tænkt. Det går over.

Under Anden Verdenskrig havde den engelske leder Winston Churchill ofte hævdet, at "den, der er advaret, er også forberedt". I de allersværeste år havde han gentaget det næsten som en besværgelse, i parlamentet, i sin regering og i offentlige taler til den hårdt plagede befolkning. "He who is forewarned, is also forarmed." Og med facit for hånden, hvis man ser på, hvordan det hele rent faktisk var endt trods usle odds i begyndelsen, må det i hvert fald have gjaldt ham selv og i det mindste tilstrækkelig mange af hans landsmænd. Men denne gang gjaldt det ikke, for da det endelig skete, var det tilsyneladende kommet som en fuldstændig overraskelse, selv om det ikke havde skortet på advarsler i flere år.

II

Det første af regeringens medlemmer, der fik at vide, hvad der foregik, var ikke justitsministeren – hvilket det burde have været – men statsministeren, og at det skete på den måde, var enkelt, menneskeligt og indlysende, og det fik for øvrigt ingen som helst saglige konsekvenser.

Så snart den vagthavende ved politiets alarmcentral blev klar over, at det var alvor og ikke den sædvanlige falske alarm, havde han i ringbindet på sit bord fundet frem til den kommandoorde, der gjaldt i situationer som denne. Resten var rutine. Først havde han ringet til chefen for voldsafdelingen, der var den nærmeste ansvarlige hos politiet i Stockholm. Han havde taget telefonen ved første ringning, rømmede sig et par gange og bedt ham vende tilbage, så snart han vidste mere. Derefter havde vagthavende ringet til den ansvarlige i Sikkerhedspolitiet, der ifølge sine instrukser ringede til den statssekretær i Justitsministeriet, der stod for den praktiske side af departementets og regeringens kontakt med sikkerhedspolitiet.

Hos statssekretæren dultede der optaget og i venten på, at linjen skulle blive fri – fordi sekunderne tikkede forbandet langsomt og for i det mindste at have noget bedre at tage sig til, hvis nu den satan i den anden ende af linjen havde tænkt sig at vrøvle videre i al evighed – havde han taget røret over i venstre hånd, og med den frie højrehånd havde han så på sin anden telefon tastet det direkte nummer til statsministerens egen sekretær. Denne havde svaret øjeblikkeligt og var blevet informeret på mindre end et minut. Og netop da han lagde røret på, hørte han, hvordan den tidligere optagne statssekretær sad og skreg "hallo" i hans venstre øre, og hvad der derefter skete, var helt i overensstemmelse med de skriftlige instrukser.

Afvigelsen fra rutinen var som sagt aldrig blevet opdaget og langt mindre påtalt. Den savnede enhver form for betydning for både den svenske og den tyske samtidshistorie, og selv havde han ikke tænkt specielt over episoden. Ved et eller andet tilfælde havde han fortalt om den, som en lille detalje i en god historie i selskab med kolleger,

man kunne stole på, efter en bedre middag og omkring den anden cognac til kaffen. Mere var det aldrig blevet til.

Statsministeren og hans sekretær havde været med fra begyndelsen, justitsministeren ville tage sin overbevisning om, at han havde været "den første, der havde fået besked" med sig i graven, og mens eftermiddagen gik over i aften og lidt efter lidt i nat, havde en vekslende skare af regeringens medlemmer, højtstående politifolk og tjenestemænd i ministerierne samlet sig på statsministerens kontor, og ingen af dem havde været specielt glade. Livet føltes tungt og uretfærdigt, for dette handlede faktisk ikke om dem og det Sverige, som man efter vedtagne demokratiske regler var blevet sat til at lede.

Først mordet på Jugoslaviens ambassadør; kroatiske ekstremister og separatister og en død serbisk ambassadør, og alt andet lige var Sverige uden skyld i alt dét. Siden nye kroatiske terrorister, der havde kapret et SAS-fly for at få frigivet morderne og i farten sat hundredvis af almindelige svenskeres liv på spil, for til slut at ende i Spanien, hvor de straks havde givet op og overgivet sig til politiet. Og så nu: et halvt dusin tossede studenter, der kaldte sig for Det Socialistiske Patientkollektiv, der med vold ville omstyrte det tyske samfund, og som af alle steder havde valgt at gøre det i Stockholm. Det var ikke retfærdigt, det var usvensk, så det battede, og at en hjemlig begavelse fra det traditionelle kriminalitets proletariat havde stukket næsen frem i mellemtiden ved at tage personalet i en bank på Norrmalmstorget som gidsler, var man vel nødt til at leve med.

Først havde man siddet på statsministerens kontor og diskuteret, hvordan man kunne redde gidslerne uden unødige og yderligere blodsudgydelser. Så vidt, så godt. Det var småt med ideer, men til sidst havde statsministeren, der var gammel reserveofficer i kavaleriet, foreslået, at politiet burde storme bygningen. En tanke, der dog omgående var blevet afvist af en enig politiledelse. Svensk politi manglede både udrustning og træning til den slags opgaver, selv om man, som rigspolitichefen omhyggeligt sørgede for at påpege, ved flere lejligheder og gennem adskillige år havde søgt regeringen om penge til det formål. Men nogen penge havde man aldrig fået, og derfor havde man heller ikke hverken udrustningen eller uddannelsen. Selv om det naturligvis ikke skortede på god vilje.

"Det ville være den rene selvmordsopgave," klargjorde rigspoliti-

chefen på sit skurrende skånsk, og derefter havde en endnu større dystrehed sænket sig over de forsamlede.

Da den tyske regering så havde afleveret sin besked om, at man kategorisk afviste terroristernes krav, havde stemningen hurtigt nået nulpunktet, og til sidst var man i mangel af bedre, for noget måtte man jo foretage sig, blevet enige om, at man i hvert fald burde skyde lidt tåregas ind i bygningen. Mens man planlagde denne indsats, havde problemet dog løst sig derved, at ambassadens øverste etage rent bogstaveligt var sprunget i luften. Det var uklart hvorfor, men det var et senere spørgsmål, som andre måtte besvare, og da stort set alle inde i bygningen tilsyneladende havde overlevet, var der vigtigere spørgsmål på den natlige dagsorden.

I denne situation havde man lige før midnat forlagt residensen til regeringens mødesal, og diskussionen havde hurtigt taget en ny vending. Nemlig hvorledes man så hurtigt som muligt kunne komme af med de fem overlevende terrorister. Blot tanken om at have dem siddende i svenske fængsler med stadige forsøg på at få dem frigivet i form af nye flykapringer, kidnapninger og al mulig anden djævelskab, som deres kammerater kunne tænkes at finde på, var lige præcis det værste, man kunne forestille sig.

“De skal ud. Der er ikke noget at diskutere,” som en af de ældre ministre sammenfattede sagen, endnu inden forhandlingerne var begyndt.

Den eneste, der havde rejst indvendinger, var Justitsministeriets rådgivende regeringsmedlem, regeringens egen juridiske ekspert og praktisk nok samme mand, som havde skrevet den terrorismelov, der skulle ligge til grund for den øjeblikkelige udvisning. Ifølge ham var problemet slet ikke kompliceret. Hvis det var terroristloven, man ønskede at anvende, så manglede der ethvert retsligt grundlag for at udvise de fem terrorister, men da det ikke var tidspunktet for juridiske spidsfindigheder, havde en enig regering – inklusive juristkonsulenten – besluttet omgående at udvise de fem med støtte i netop den svenske terroristlov, der praktisk nok kun gjaldt udenlandske medborgere og derfor ikke engang var en sag for Justitsministeriet.

“Man kan ikke stå med loven under armen i den slags situationer,” som den minister, der havde ansvaret for “udlændings spørgsmål” så elegant sammenfattede beslutningen. Desuden var hun kvinde, den

Yngste i regeringen, yngste minister nogensinde, og lige så beslutningsdygtig som sine dobbelt så gamle mandlige regeringskolleger.

For hendes vedkommende var fredag den 25. april derfor blevet en dag fuld af praktiske gøremål fra tidlig morgen til langt ud på natten. Først at forsøge at få lidt orden på det rent juridiske – så godt det nu kunne lade sig gøre – og derefter ordne hundred og sytten praktiske detaljer i forbindelse med selve udvisningen. Tyskerne havde for eksempel lovet at sende et fly for at hente deres landsmænd hjem, men det dukkede aldrig op, hvilket dog spillede en mindre rolle, eftersom man allerede fra starten og for en sikkerheds skyld havde bestemt sig for selv at have et i reserve. Tanket og klargjort, med frisk og udhvilet besætning og medfølgende hospitalspersonale og allerede parat ude på Arlanda.

De udvistes helbredstilstand havde voldt problemer. Ingen af dem var ligefrem i topform, men for tre af dem havde lægerne i hvert fald givet grønt lys, og med den fjerde var sagen endnu mere enkel. Han var nemlig så svært forbrændt, at havde man bare flyttet sengen, han lå i, en meter, kunne man lige så godt have henrettet ham på stedet. Derfor havde man også måttet slå sig til tåls en uges tid, indtil hans tilstand var stabiliseret så meget, at han kunne overleve transporten hjem til Vesttyskland. At lade ham dø på vejen var utænkeligt. Det var den slags, der fik folk til at ville hævne sig. Men efter en uge havde han måttet rejse hjem, og hjemme havde han haft den artighed at tilbringe yderligere en uge på et tysk hospital, før han døde.

Det var den femte af dem, den kvindelige deltager i ambassadebesættelsen, der havde været det største problem, for her var meningerne blandt den medicinske sagkundskab stærkt delte. Den først adspurgte læge så intet problem i at iværksætte hendes udvisning, men da den ansvarlige minister, et større antal politifolk og det nødvendige sygepersonale dukkede op på hospitalet for at hente hende, var den ansvarlige overlæge begyndt at stritte imod. Til sidst havde han spillet sit trumf og ganske enkelt nægtet at udskrive hende. Skulle hun fjernes, måtte en anden tage det medicinske ansvar, og desuden ville han have det sort på hvidt fra ministeren, at han havde modsat sig transporten.

Hvis det var patientens vel, han havde i tankerne, var det dumt

gjort af ham, det tydede på en afgørende undervurdering af modstanderne, for i sådanne situationer vinder man ikke sejr, hvis man går omkring med loven under armen. Uden at forandre en mine tog ministeren sin pen frem og skrev under på udskrivningspapirerne. Bagefter skrev hun en kortfattet attestation til lægen, og derpå havde hun og hendes følge taget hans patient med sig og var kørt ud til Arlanda. Lige efter klokken tre lørdag morgen lettede så endelig regeringens transportfly på vej mod sin hemmelige destination i Vesttyskland med sin last af fire terrorister.

Det, der var sket, var så afgjort ikke muntert, men midt i al elendigheden kunne regeringen i hvert fald glæde sig over, at man havde en enig opinion bag sig. Desuden var den for en gangs skyld både folkeligt og mediemæssigt velforankret. Manden på gaden var ganske simpelt rasende. Meget usvensk og samtidig typisk tysk på den måde at prakke sine fredelige naboer sine egne problemer på. Noget som tyskerne desværre alt for længe havde haft for vane at gøre. Man har den terrorisme, man fortjener, kort sagt, og desuden vidste jo alle, der havde været udenlands om vinteren, at tyskerne altid sprang over i køerne ved skiliften på de almindelige skisportssteder, selv om de lå i Østrig og Schweiz.

I medierne havde forskellige lederskribenter og såkaldte eksperter nærmest kronede dage, fordi den tyske regering var kommet til kort. Den tyske regering havde ikke bare undgået at påtage sig sit ansvar, den havde ikke blot nøjedes med at smide ethvert ansvar fra sig, den havde desuden ikke undset sig for at vælte sit eget ansvar over på den svenske regering, det svenske politi og det svenske folk. Desuden var man for en sikkerheds skyld så helt igennem durkdreven og inkompetent, at den eneste rimelige konklusion var, at den tyske ambassade på en eller anden mystisk måde måtte have selvantændt, og at terroristernes bidrag til sagen skulle betragtes som virkning snarere end som en årsag.

Med tanke på, hvad der var sket, var den mediemæssige dækning nærmest fænomenal, med en enkelt undtagelse, der naturligvis var at finde i den store borgerlige morgenavis. På ledersiden, "denne rede for nærmest sindssyge og indædte opportuniste", som statsministeren plejede at sammenfatte sagen, når han var i godt humør, havde man haft et kortere indlæg, hvor skribenten havde dristet sig

til at sammenligne de tyske terroristers besættelse af ambassaden med Anton Nilssons og hans kammeraters sprængning af det engelske strejkebryderfartøj Amatheia i Malmös havn syvogtres år tidligere.

Dette havde i sådan grad oprørt regeringens finansminister og nestor, at han en uge senere havde taget tyren ved hornene og sørget for under en bedre middag hjemme hos erhvervslivet at få lejlighed til "at give avisens chefredaktør det glatte lag". Ifølge tilstedeværende vidner havde det været glimrende underholdning og – med tanke på det begrænsede sociale etablissement i det lille land Sverige – fuldt ud logisk på baggrund af det, der var sket. Men mere blev det egentlig aldrig til. Dertil var hele sagen alt for usvensk.

III

Det blev ikke nogen dårlig politiefterforskning. Det blev en rigtig elendig politiefterforskning, og i betragtning af, at det drejede sig om en af de groveste forbrydelser, der var begået i landet siden krigen, var det lidt svært at forstå. En af de forklaringer, man diskuterede i den øverste politiledelse, blandt andet i fortrolige samtaler mellem rigspolitichefen og hans nærmeste yngre medarbejdere, var, at regeringen på en eller anden mystisk måde virkede nærmest direkte uinteresseret i at tage spørgsmålet op, og at dette havde smittet af på politiet. En forbrydelse med klare politiske fortegn og samtidig en regering, der meget tydeligt skød hele sagen fra sig, og hvad skulle politiet så stille op?

Chefen for Stockholmspolitiets voldsafdeling var ikke en mand, der egnede sig til politisk kandestøberi. Den slags måtte andre tage sig af, og regeringens indstilling til dette eller hint lod ham ganske kold. Han plejede end ikke at stemme på dem. Derimod var han forbitret over, at de havde blandet sig i hans efterforskning og sendt hans gerningsmænd hjem. Hvordan skulle man kunne gennemføre en efterforskning, hvis man ikke havde mulighed for at afhøre de mistænkte?

Selv havde han virkelig set frem til at tale med dem. I ro og mag, en ad gangen og så mange gange det behøvedes for at få alle brikkerne til at falde på plads. Det havde han haft held med utallige gange tidligere, og han var overbevist om, at det også ville være lykkedes ham denne gang, endog uden hjælp af tolk. For til forskel fra hans kolleger havde han faktisk en studentereksamen fra Whitfeldgymnasiet i Göteborg, og hans gamle skoletysk fungerede stadig upåklageligt. Hvad regeringen havde gjort sig skyldig i rent efterforskningsmæssigt, var ren sabotage. Og skaderne blev ikke mindre af, at de sikkert var helt uvidende om det.

Nu havde han og hans kolleger stort set måttet lade sig nøje med at gennemføre en teknisk undersøgelse under forudsætninger, der var langt fra ideelle. Allerede efter eksplosionen havde det set ud, som om fanden var løs. Efter hvad terroristerne havde meddelt i tele-

fonen under en af deres afpresningssamtaler med regeringen, skulle de have anbragt femten kilo trotyl i bygningen, og der var intet på åstedet, der bestred denne påstand.

Brandvæsenets indsats, hvor uundgåelig den end var, havde naturligvis ikke gjort sagen bedre – tonsvis af vand oven i al det andet skrammel er naturligvis aldrig godt – men det, der havde generet ham og hans kolleger mest, var alle de mere eller mindre uvedkommende personer, der rendte rundt på gerningsstedet. De tyske kolleger havde for eksempel næppe bidraget stort til sagen, selv om han i og for sig havde stor forståelse for deres interesse. Skulle man være formel, var gerningsstedet faktisk tysk territorium, så han havde ingen mulighed for bare at bede dem forføje sig.

Det samme gjaldt "listeskoene" fra sikkerhedspolitiet og deres mildest talt dårlige vane med til stadighed at stå og glo hans kolleger over skuldrene, når de blot forsøgte at gøre deres arbejde. Desuden havde de haft den frækhed at tilbyde ham deres egne teknikere, men der havde han på det skarpeste sagt fra, for hvis man arbejdede på den måde, blev det hverken til det ene eller andet, og han havde i hvert fald ikke tid til at gå omkring og pisse sit område af. Det måtte andre gøre, og hvis de ikke stolede på ham og hans folk, kunne de selv overtage hele menageriet.

Men godt var det ikke blevet, og da politimesteren efter lidt over en uge, faktisk samme dag de fjernede de ydre afspærringer, havde meddelt ham, at den videre efterforskning skulle varetages af sikkerhedspolitiet, havde han egentlig oplevet det som en lettelse.

Han og hans kolleger havde dog nået at danne sig et rimeligt billede af årsagen til eksplosionen. Der var intet, der talte for, at terroristerne med vilje skulle have sprængt bygningen i luften. I stedet tydede de fleste ting på en ulykke, sjuksk og uvidenhed i forening, og den, som sandsynligvis havde forårsaget den, var terroristernes egen "sprængstofekspert", der ganske som små børn havde pillet ved noget forkert, og en ganske almindelig eksamen som grubeminør havde han aldrig kunnet bestå. Det fremgik med al ønskelig tydelighed af de ledninger og samlinger, der havde overlevet eksplosionen, selv om eftermiddagsbladene givetvis havde underdrevet hans kundskaber på dette felt.

Men mere end dette blev det altså ikke til, og for hans vedkom-

mende kunne det også være det samme. Hvad sikkerhedspolitiet egentlig fik ud af den efterforskning, de overtog, var som sagt uklart. Man havde i hvert fald ikke gjort noget, der førte til retslige efterspil eller anholdelser, i stedet havde man som sædvanlig "arbejdet i det skjulte", og hvis nogen havde spurgt ham om dette, var han overbevist om, at de som så ofte før ikke havde nået nogen væsentlige resultater. Selv om man ikke behøvede være politimand for at regne ud, at der måtte have været flere involverede end de seks terrorister, der havde besat selve ambassadebygningen.

Hvem eller hvilke skulle ellers have afleveret den meddelelse, der ved 13-tiden torsdag den 24. april havnede i postkasserne hos tre forskellige internationale nyhedsbureauer, der havde lejet sig ind på TT's kontorer i den forreste skyskraber på Hötorget, tre kilometer og mere end fem minutters bilkørsel fra den vesttyske ambassade ude ved Djurgården? De seks inde i bygningen – "kommando holger meins", som de kaldte sig med lutter små bogstaver i navnet – kunne i hvert fald ikke have gjort det.

Chefen for voldsafdelingen havde tænkt en hel del over, hvad der måtte være foregået, inden de seks spankulerede ind på ambassaden. De måtte have haft et sted at bo, de måtte have studeret stedet grundigt, sikkert kortlagt de ansatte og deres rutiner, undersøgt de bedste måder at komme ind på og flygte igen, hvis noget gik galt. De måtte have haft tag over hovedet, en seng at sove i, bord, stole og bestik, køretøjer at komme rundt i, mad og drikke, alle de praktiske fornødenheder i form af våben, sprængstoffer og forfalskede papirer. Alt dette taget i betragtning måtte forberedelserne til aktionen have taget mindst nogle måneder.

De måtte kort sagt have haft hjælp. Sandsynligvis af flere personer. Sandsynligvis af personer med tilknytning til Sverige og Stockholm. Personer, der talte svensk, som var fortrolige med området, med miljøet, med lokal skik og brug, med de indlysende almindeligheder som at løse billet i tunnelbanen og at indkøbe større mængder mad i et supermarked uden at vække opmærksomhed. Almindelige, anonyme, ustraffede mennesker på deres egen alder, der så ud, mente og tænkte, som de selv gjorde.

¹ UL = uppgiftslämnar = meddeler. O.a.

Chefen for voldsafdelingen var ikke typen, der gjorde tingene mere komplicerede end nødvendigt. Som professionel havde han lært, at den enkleste forklaring som oftest var den rigtige. En gruppe unge studenter, tænkte han. Radikale, motiverede, med selvdisciplin og god orden i hjernekisten. Måske boede de oven i købet sammen i et af disse mærkelige kollektiver, han havde læst om i avisen. Og det var vel ikke noget hasarderet gæt, at de var svenskere, tænkte chefen for Stockholmspolitiets voldsafdeling.

Da han overgav sagen til den kollega fra Sikkerheden, der skulle være ansvarlig for efterforskningen, havde han nævnt de tanker, han havde gjort sig. Bare et par ord med på vejen, som han naturligvis kunne have sparet sig. Kollegaen var ikke rigtig politimand, men bare juristuddannet politifuldmægtig af den sædvanlige selvtilstrækkelige type, og hans reaktion var som forventet.

Han havde nikket med en bedredende mine, sukket træt og trukket en velmanicureret pegefinger ned langs sin lange næse. "Den tanke har nok også foresvævet os," sagde politifuldmægtigen, men mere syntes det ikke at være blevet til. Chefen for voldsafdelingen havde hurtigt mere eller mindre glemt hele sagen, og efter blot et par år indgik den end ikke i det udvalg af politimæssige heltehistorier, som han plejede at berette, når han mødte rigtige kolleger. Der kom stadig nyere og bedre.

Sikkerhedspolitiet burde ellers have haft en hel del at arbejde med. Advarslerne om, at tyske terrorister planlagde en eller anden form for aktion på svensk grund, var blevet flere og flere i løbet af året forud for ambassadebesættelsen. De gik i alle mulige retninger, som den slags plejer: anonyme tips, informationer fra diverse meddelere, til og med rapporter afgivet af en af Sikkerhedens egne infiltratorer, men de havde én ting til fælles. Der var intet konkret, man kunne tage og føle på, og i løbet af foråret virkede det nærmest, som om det hele var faldet lidt til ro. Der var stille på UL¹-fronten. End ikke deres bedste meddelere havde haft det mindste at komme med.

En del tips og iagttagelser var også kommet via kolleger fra den åbne virksomhed. De drejede sig mest om "mystiske køretøjer" og "skumle personer", der var blevet observeret omkring den vesttyske ambassade i tiden lige før terroristernes aktion, men selv om man havde brugt en hel del tid på at følge disse ting op, havde de ikke

givet noget. Det var med andre ord præcis som altid, for den slags tips gav næsten aldrig noget. Til forskel fra den aktivitet, man selv satte i gang og styrede i form af overvågning, infiltration og målrettet indsamling af informationer gennem telefonaflytning, anden aflytning og radioovervågning.

Mediernes tilbagevendende påstand om, at man fra sikkerhedspoliets side skulle have ignoreret et tydeligt trusselsbillede, var blevet behandlet på flere af sikkerhedspoliets ledelsesmøder og selv i sikkerhedspoliets parlamentariske ledelse. Som så ofte før havde man dog kunnet vise, at det var det rene vrøvl, løse spekulationer uden bund i virkeligheden, men helt sikkert med det formål at skade virksomheden. Man havde vedtaget de forholdsregler, der forekom nødvendige, og i de uger, hvor rygterne blomstrede allermest, havde man skrevet den vesttyske ambassade på listen over særligt prioriterede overvågningsobjekter.

Resultatet af disse forholdsregler havde været entydige. Der var ikke fremkommet nogen som helst tegn på, at noget var under opsejling, og den ekstra indsatte bevogtning var blevet trukket tilbage, hvilket var som en gave fra himlen, da russerafdelingen på netop dette tidspunkt havde fået et både uventet og stort behov for ekstra personaleresurser. Parlamentarikerne i ledelsen havde også været fuldt tilfredse med den redegørelse, de havde fået. Besættelsen af den vesttyske ambassade havde været en enkeltstående hændelse, planlagt og gennemført af en fraktion inden for den vesttyske terrorisme, der nærmest kunne betegnes som en samling gale fribyttere fra universitetet i Heidelberg, og ifølge oplysninger, de havde fået fra kollegerne i det tyske sikkerhedspoliti, havde mange af deres mere etablerede kammerater – i de desværre alt for brede kredse af radikale elementer – taget skarpt afstand fra det, der var sket. Ambassadebesættelsen havde ikke gavnet den fælles kamp.

For at denne kamp skulle kunne føre til et lykkeligt resultat, krævedes bedre planlægning og mere ordnede former end som så. Det svenske sikkerhedspoliti havde mærkeligt nok draget de samme konklusioner i den rapport, man afleverede til ledelsen knap et år efter ambassadedramaet. "Blandt andet af disse grunde må risikoen for en ny lignende episode på svensk territorium, rettet mod tyske eller svenske interesser og gennemført af tyske terrorister, anses for

meget lille." Der var "andre farer, der (var) betydelig alvorligere", og uanset om dette nu var sandt eller ej, ville det have været bureaukratisk selvmord at påstå det modsatte. Og dermed var sikkerhedspolitiets efterforskning af ambassadedramaet afsluttet.

IV

Endnu lever minderne. Politifolkenes minder.

Jarnebring huskede lugten af brændt telefon, men da det var en højst usædvanlig lugt selv på hans arbejdsplads, endog mere usædvanlig end madeleinekager, var det ikke den, der normalt bragte billeder frem for hans øjne. Det var der andet, der gjorde, eller slet ingen ting, for indimellem og som oftest i drømme kunne minderne om disse minutter på ambassadens trappe trænge sig på, uden han havde den mindste anelse om, hvordan det var gået til. Det var dog ikke noget problem, for han var hurtigt holdt op med at tale om det, der var sket, og ikke længe efter var han også holdt op med at spekulere på det. Vi mennesker er heldigt indrettet, hvad den slags angår, tænkte han tit.

Hans bedste ven og nærmeste kollega, Lars Martin Johansson, der på det tidspunkt, hvor ambassaden blev besat, netop var blevet udnævnt til kriminalinspektør tre måneder tidligere, havde også selv sine minder, selv om han slet ikke havde været i nærheden af den vesttyske ambassade. Torsdag den 24. april 1975 havde han taget fri for at passe sine to små børn, der var alt for snottede til at blive sendt i børnehave. Ambassadedramaet havde han fulgt fra sofaen foran fjernsynet i dagligstuen på Wollmar Yxkullsgatan på Söder. Og han havde i hvert fald ikke ringet ti gange til Jarnebring, uanset hvad Jarnebrings daværende kone så påstod. Han havde ringet tre gange, hverken mere eller mindre, og ikke for at tilfredsstille sin nysgerrighed, men for at dulme sin nervøsitet over, hvad hans bedste ven kunne komme ud for.

På en måde var han også blevet offer for det, der var sket. På hans arbejdsplads fik man ikke point for at sidde hjemme og passe syge børn, mens alle de af hans kammerater, der orkede at holde sig oprejst, var gået i stilling med dragne våben ude ved ambassaden. Det var blevet til mange spydigheder gennem længere tid. Kulminationen kom godt en måned efter ambassadedramaet, hvor en eller anden havde forsynet navneskiltet uden for hans kontor med en trykt seddel med en ny titel. Øverst hans navn, nedenunder hans

nye titel: "Forstander for børnehaven Snuseren."

Det, der var sket, havde nogen tid også givet stof til lidt venskabelige skærmydsler med hans bedste ven og nærmeste kollega. Når telefonen ringede på deres fælles kontor, tit fordi nogen ville tale med en anden Lars Johansson, der sad på deres kontor i den store politistation på Kungsholmen, plejede man at løse problemet ved at vente så længe som muligt med at svare, og som regel var det den, der ringede, der først gav op.

Men ikke altid, og når ringningen indimellem blev for vedholdende, plejede Lars Martin Johansson at se op fra de papirer, han sad bøjet over, vejre som en støver og se spørgende på sin bedste ven og kollega.

"Er det kun mig, der synes, her lugter af brændt telefon?"

Så plejede Jarnebring altid at tage telefonen.

En, der også havde stærke minder om ambassadedramaet og desuden havde været med fra start til slut, var daværende politiasistent Stridh. Stridh kørte patruljevogn på Östermalm, og Djurgården indgik i hans område. Stridh var også den overordnede i den patruljevogn, der var ankommet til den vesttyske ambassade som den første. Ifølge hans egne notater oven i købet lige før centralen havde udsendt den alarm, som han reagerede på, hvilket skyldtes, at hans armbåndsur gik et par minutter for langsomt.

Stridhs hurtige indgriben havde i høj grad forbløffet både hans chefer og hans arbejdskammerater. Blandt dem var Stridh nemlig mest kendt for – for nu at udtrykke det mildt – sin eftertænkksomhed. Mellem kollegerne gik han under navnet "Fred for enhver pris", og det var ikke ham, der havde givet Stockholmspolitiets hurtige indgriben ude i marken et menneskeligt ansigt. Det var andre.

Anledningen til, at han havde været "første mand på stedet" netop ved den vesttyske ambassade, var heller ikke, at han normalt patruljerede i det område og således rent statistisk burde have haft en i hvert fald rimelig chance for at blive det. Den slags var han nemlig ekspert i at undgå, og især om foråret var der mange af hans patruljerende og betydelig mere opsatte kolleger, der sørgede for at tage et smut ud omkring Djurgården. Grunden var en helt anden.

Ugen før ambassadedramaet havde han svaret på en enkel og ganske harmløs forespørgsel over radioen. Det var en vagt på den

norske ambassade, der havde observeret en mistænkelig personbil, der kørte rundt i området, og "var der nogen i nærheden, der lige kunne kigge på det omtalte køretøj". Da det lød uskyldigt nok, og den omtalte bil kun lå halvtreds meter foran dem på Djurgårdsbrunnsvägen på højde med Søhistorisk Museum, havde Stridh og hans kollega påtaget sig opgaven. Standset køretøjet og gennemført en almindelig rutinemæssig trafikkontrol.

Det var en ret ny og langt fra billig Mercedes. Den blev ført af en ung mand på cirka 25 år, og ved siden af ham sad en endnu yngre kvinde. Alle papirer var i orden, og de unge mennesker i bilen var både høflige, lidt fnisende og smånervøse, som pæne mennesker let bliver, når de bliver standset af politiet. Uden at han havde spurgt, forklarede den unge kvinde, at det var hendes forældres bil, og at de bare var ude at køre en lille tur. Stridh havde ikke flere spørgsmål. Han havde nikket venligt, da han afleverede den unge mands kørekort, og da han og hans kollega kørte videre, havde han tænkt på foråret og ungdommen og kærligheden. Bagefter var de kørt ind på stationen for at holde pause, og hvis det ikke havde været for det, der skete nogle dage senere, ville han sikkert have glemt alt om episoden.

Så havde kollegaen i radioen ladet høre fra sig igen. Samme vagt havde observeret samme køretøj som for et par dage siden, og var der muligvis en patruljevogn i nærheden, der kunne holde udkig efter det omtalte køretøj og helst også slå et smut forbi ambassaden og tale med den, der havde ringet. Stridh havde taget opgaven, og for at gøre det enkelt var han kørt direkte til ambassaden uden at sætte efter nogen Mercedes på vejen. Et bilmærke, der for øvrigt var flere af i netop dette område.

På ambassaden havde han talt med vagten, der havde ringet til politiet. Han var omkring de 35, nordmand og en hyggelig fyr, der uden videre bød på kaffe og kage, mens de snakkede. Han var heller ikke særlig nervøs. Norge, nordmændene og den norske ambassade havde ikke noget udestående med nogen, men nu havde han observeret det omtalte køretøj ved mindst fire lejligheder i løbet af lige så mange dage, og med tanke på tyskerne på den anden side af gaden havde han efter sin anden iagttagelse bestemt sig for at ringe til politiet.

“Har du talt med din kollega på den tyske ambassade?” spurgte Stridh.

Det havde han ikke. Hvis han kunne undgå det, så talte han ikke med tyskere, og forklaringen var rent personlig. Så ville han hellere tale med det svenske politi.

“De satte min far på Grini,” forklarede han, og det var godt nok for Stridh, hvis store interesse i livet ikke var politiet, men moderne europæisk historie, og til forskel fra en del af sine kolleger havde han aldrig haft nogen problemer med sine historiske sympatier.

“Jeg forstår dig,” sagde Stridh og smilede. Sympatisk fyr, tænkte han.

Da han kørte derfra en halv time senere, havde han først tænkt at skrive et par linjer om sagen, men ved nærmere eftertanke havde han besluttet at lade være. Det måtte være nok med en notits, for uanset om vagten syntes at være en god og pålidelig mand, så var hans oplysninger langtfra sikre. Han kunne for eksempel ikke med bestemthed sige, at det havde været samme bil alle fire gange. To af gangene var det, for da havde han nået at tage nummeret på den. Og han havde ikke noget klart billede af føreren. Første gang var det en ung mand, der kørte, og han havde haft en eller anden ved siden af sig på passagersædet, det var han “helt sikker” på, men om det var en “fyr eller en pige”, havde han ikke nået at se. Anden gang han havde taget nummeret, var han “næsten sikker” på, at bilen blev ført af en “fyr”, og at han havde været alene i bilen, men om det var den samme, som havde haft en passager med sig ved det tidligere tilfælde, kunne han ikke sige.

Efter at have funderet yderligere over sagen, bestemte Stridh sig for, at der sikkert var en helt banal og naturlig forklaring, og besluttede derfor også at afstå fra at notere det ned. En opfattelse, han opgav lige før frokost den 24. april 1975. Skønt han var godt træt efter at have arbejdet til langt ud på natten, var han allerede næste morgen kørt ind til stationen, havde lånt en skrivemaskine og skrevet en længere og fuldt ud forståelig sammenfatning af sine iagttagelser og sin samtale med vagten på den norske ambassade. Den havde han givet til sin chef, der havde nikket kort og lovet at give den videre til “spionerne oppe på Kungsholmen”.

Derefter var der ikke sket noget. Der havde været tyst som graven.

Ingen havde ladet høre fra sig, og lidt efter lidt havde han glemt det hele. Man måtte jo gå ud fra, at nogle af de hemmelige kolleger havde kontrolleret sagen og med gode grunde var nået til samme konklusion som han selv. Nemlig at der var en banal og ganske naturlig forklaring.

Derfor var han blevet særdeles forundret, da en kommissær Persson fra sikkerhedspolitiet næsten femten år senere, midt i december 1989, havde ringet på døren til hans hyggelige toværelses lejlighed på Rörstrandsgatan og havde spurgt, om han havde tid til at snakke med ham om de iagttagelser, han havde gjort i forbindelse med hændelserne ved den vesttyske ambassade i april 1975.